

تأثیر اجتناب از پرداخت مالیات بر معیارهای ارزیابی عملکرد مالی و سطح نگهداشت وجه نقد شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۹/۲۷

تاریخ پذیرش: ۹۸/۱۰/۲۸

کد مقاله: ۲۶۲۵۶

فرزین خوش‌کار^۱، هلیا نیرومند راد^{۲*}، ریحانه کمالی^۳

چکیده

هدف اصلی این پژوهش تأثیر اجتناب از پرداخت مالیات بر معیارهای ارزیابی عملکرد مالی و سطح نگهداشت وجه نقد شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۲۰ شرکت فعال در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۷ است. روش آزمون فرضیات در مطالعه حاضر روش رگرسیون پانل دیتا با الگوی اثرات ثابت می‌باشد که با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS و Eviews انجام شده است. در این تحقیق دو فرضیه مطرح گردیده است که (۱) آیا اجتناب از پرداخت مالیات بر نرخ بازده دارایی‌ها تأثیر معناداری دارد؟ (۲) آیا اجتناب از پرداخت مالیات بر سطح نگهداشت وجه نقد تأثیر معناداری دارد؟ نتایج پژوهش نشان می‌دهد که اجتناب از پرداخت مالیات در مدل پژوهش معنی‌دار و مثبت است یعنی اجتناب از پرداخت مالیات باعث افزایش نرخ بازده دارایی‌ها می‌شود و کاهش آن باعث نرخ بازده دارایی‌ها می‌شود. به دلیل تأثیر معنی‌دار و مثبت اجتناب مالیاتی بر نرخ بازده دارایی‌ها، فرضیه اول پژوهش تأیید می‌گردد. برای فرضیه دوم نتایج چنین حاصل گشت که اجتناب مالیاتی در مدل پژوهش معنی‌دار و مثبت است یعنی اجتناب از پرداخت مالیات بر سطح نگهداشت وجه نقد تأثیر معنی‌دار و مثبتی دارد؛ بنابراین افزایش اجتناب از مالیات باعث افزایش وجه نقد نگهداری شده شرکت‌ها می‌شود. به دلیل وجود رابطه معنی‌دار بین این دو متغیر، فرضیه دوم پژوهش نیز تأیید می‌گردد. در کل نتایج حاصله نشان داد که اجتناب از پرداخت مالیات بر نرخ بازده دارایی‌های شرکت و سطح نگهداشت وجه نقد آن‌ها تأثیر معنادار و مثبتی دارد.

واژگان کلیدی: اجتناب از پرداخت مالیات، سطح نگهداشت وجه نقد، عملکرد مالی

۱- مدرس گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی ناصر خسرو، ساوه، ایران

۲- نویسنده مسئول، دانشجوی کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی ناصر خسرو، ساوه، ایران؛ niroumand.h@hmkh.ac.ir

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی ناصر خسرو، ساوه، ایران

۱- مقدمه

مالیات هزینه‌ای است که بر تمام واحدهای انتفاعی که به‌نوعی درآمدزایی می‌کنند، از جانب دولت تحمیل می‌شود. چنانچه شرکت‌ها و اشخاص حقوقی به‌عنوان واحدهایی تلقی شوند که در راستای کسب سود و انتفاع فعالیت می‌کنند، می‌توان انتظار داشت که به دنبال راهکارهایی برای کاهش مالیات پرداختی خود باشند. در ادبیات مالی در کشورهای خارجی، تلاش‌ها و راهکارهای قانونی شرکت‌ها به منظور کاهش هزینه مالیات خود را به نام‌های متفاوتی از قبیل مدیریت مالیات، اجتناب از پرداخت مالیات و رویه مالیاتی جسورانه می‌شناسند. به‌طور متداول فعالیت‌های اجتناب از پرداخت مالیات به ابزارهای صرفه‌جویی مالیات اطلاق می‌شود که منابع را از دولت به سهام‌داران انتقال می‌دهد و بنابراین ارزش بعد از مالیات شرکت را افزایش می‌دهد. (امید پورحیدری، محمدحسن فدوی و میثم امینی نیا، ۱۳۹۳).

همچنان که اجتناب از پرداخت مالیات می‌تواند ارزش بعد از مالیات شرکت را افزایش دهد، از سوی دیگر، به دلیل تضاد منافع بین مدیران و سهام‌داران، می‌تواند در فعالیت‌های شرکت ابهام ایجاد کند و زمینه را برای انحراف منافع توسط مدیران مهیا کند که در صورت وجود انگیزه‌های پاداشی برای مدیران، این مسئله می‌تواند کاهش یابد. برنامه‌های اجتناب از پرداخت مالیات می‌تواند صرفه‌جویی مالیاتی را برای شرکت در پی داشته باشد. با این حال، همواره این احتمال وجود دارد که به سبب برنامه‌ریزی‌های جسورانه مالیاتی که در جهت پنهان کردن حقایق به‌منظور جلوگیری از کشف شدن توسط مأموران مالیاتی انجام می‌شود، ابهام فعالیت‌های مالی شرکت افزایش می‌یابد. (امید پور حیدری، محمدحسن فدوی و میثم امینی نیا، ۱۳۹۳).

وجوه نقد از عوامل مهم و حیاتی هر واحد اقتصادی است. عوامل متعددی بر میزان نگهداشت وجه نقد تأثیرگذار است. یکی از این عوامل اجتناب از پرداخت مالیات است. (احمد خدای پور و همکاران، ۱۳۹۴).

یکی از عوامل مؤثر بر میزان وجه نقد شرکت، فعالیت‌های مربوط به اجتناب مالیاتی می‌باشد. فعالیت‌های اجتناب مالیاتی به فعالیت‌هایی گفته می‌شود که شرکت‌ها برای کاهش دادن هزینه مالیات بر درآمد خود انجام می‌دهند. (خدای پور و همکاران، ۱۳۹۴). دیرنگ و همکاران (۲۰۰۹)، اجتناب مالیاتی را به‌عنوان توانایی در پرداخت مقدار پایین وجه نقد مربوط به هزینه مالیات بر درآمد شرکت، تعریف نموده‌اند. بنابراین وقتی که شرکت‌ها از پرداخت مالیات اجتناب می‌کنند میزان خروجی شرکت از بابت مالیات کاهش می‌یابد. در نتیجه انتظار می‌رود میزان وجه نقد بیشتری داشته باشند. زمانی که شرکت‌ها در محدودیت مالی قرار دارند میزان دسترسی به منابع مالی خارجی کاهش می‌یابد، در نتیجه انتظار می‌رود بیشتر از پرداخت مالیات اجتناب می‌کنند. ادوارد و همکاران (۲۰۱۳) به بررسی ارتباط بین انگیزه‌های برنامه‌ریزی مالیاتی و محدودیت مالی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که شرکت‌های دارای محدودیت مالی، نرخ موثر مالیاتی نقد کمتری دارند. بنابراین انتظار می‌رود که رابطه بین اجتناب مالیاتی از پرداخت مالیات و میزان وجه نقد در شرکت‌هایی با محدودیت مالی قوی‌تر باشد. (خدای پور و همکاران، ۱۳۹۴).

بر اساس آنچه در مقاله (امید پور حیدری و همکاران، ۱۳۹۳) نقل قول شده است به مجموعه فعالیت‌هایی که شرکت‌ها برای کاهش هزینه مالیات بر درآمد خود انجام می‌دهند، فعالیت‌های اجتناب مالیاتی گفته می‌شود. عدم تطابق بین استانداردهای حسابداری و قوانین مالیاتی به شرکت‌ها اجازه می‌دهد در یک دوره گزارشگری، درآمدها را برای مقاصد گزارشگری مالی رو به بالا و برای مقاصد مالیاتی رو به پایین گزارش کنند. (Frank, M., Lynch, L. & Rego, S., 2009).

پژوهش‌های انجام شده در زمینه اجتناب مالیاتی به این موضوع اشاره دارد که وجوه حاصل از فعالیت‌های اجتناب از پرداخت مالیات می‌تواند در زمینه سرمایه‌گذاری و امر تولید مورد استفاده قرار گیرد. این امر موجب افزایش جریان نقدی مورد انتظار آینده و در نتیجه کاهش هزینه سرمایه می‌شود. علاوه بر این، این احتمال وجود دارد که عواملی مانند سطح نظارت خارجی و فرصت‌های رشد در شرکت‌هایی که فعالیت‌های اجتناب مالیاتی را انجام می‌دهند، بر شدت و ضعف کاهش هزینه سرمایه تأثیر داشته باشد. (Goh, B. W., Lee, J., Lim, CH. Y & Shevlin, T. 2013).

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱- اجتناب از پرداخت مالیات

تعاریف متفاوتی از اجتناب از پرداخت مالیات به وسیله محققان ارائه شده است. اجتناب از پرداخت مالیات به‌عنوان کاهش مالیات آشکار هر ریال از سود قبل از مالیات تعریف شده است. فعالیت‌های اجتناب از پرداخت مالیات به‌طور متداول به ابزارهای صرفه‌جویی مالیات که منابع را از دولت به سهام‌داران انتقال می‌دهد و ارزش بعد از مالیات شرکت را افزایش می‌دهد، اطلاق می‌شود. (امید پورحیدری، محمد حسن فدوی و میثم امینی نیا، ۱۳۹۳).

اجتناب از مالیات، یک نوع سوء استفاده رسمی از قوانین مالیاتی است. عوامل متعدد اقتصادی، اجتماعی و روانشناسی را می‌توان به‌عنوان دلایل اجتناب از پرداخت مالیات ذکر کرد. در ایران به دلیل محرمانه بودن اطلاعات، عدم تطبیق آمارهای مراکز مختلف،

ناتوانی در استفاده از روش های مستقیم اندازه گیری و نمیتوان تخمین دقیقی از این مقوله انجام داد. (دکتر شکراله خواجهی و محمد کیامهر، ۱۳۹۵).

پاسترناک و ریگو (۲۰۰۸)، اجتناب از پرداخت مالیات را استفاده قانونی از نظام مالیاتی برای منافع شخصی، به منظور کاهش مقدار مالیات قابل پرداخت به وسیله ابزارهایی که در خود قانون است، تعریف کرده اند.

بر اساس تعریف اسلمرد (۲۰۰۴)، نوع مشروع اجتناب از پرداخت مالیات از تفاوت بین قوانین مالیاتی و اصول پذیرفته شده حسابداری ناشی می شود. مثالی از این مورد روش محاسبه هزینه استهلاک است. قانون مالیاتی، شرکتها را ملزم میکند که با استفاده از روش الزامی شده در قانون دارایی را مستهلک کنند، اما اصول پذیرفته شده حسابداری به شرکت ها اجازه میدهد هزینه استهلاک را به گونه ای محاسبه کنند که اطلاعات بهتری به استفاده کنندگان صورت های مالی منتقل شود. (امید پورحیدری، محمد حسن فدوی و میثم امینی نیا، ۱۳۹۳).

گو و همکاران (۲۰۱۳) معتقدند که برنامه ریزی های مالیاتی می تواند پیچیدگیهای سازمانی شرکت را افزایش دهد و این پیچیدگیها به حدی میرسد که نمی توان با بخشهای خارج از شرکت (مانند بستانکاران، سرمایه گذاران و تحلیل گران) به درستی ارتباط برقرار کرد و به این ترتیب مشکلات شفافیت گزارشگری مالی افزایش پیدا میکند. یافته های آنان در مورد فعالیتهای اجتناب از پرداخت مالیات و اندازه گیری عدم قطعیت و عدم تقارن اطلاعات به این موضوع اشاره دارد که رفتارهای اجتناب از پرداخت مالیات می تواند ابهام محیط اطلاعاتی شرکت را افزایش دهد. دسای (۲۰۰۴) مثال شرکت انرون را مطرح کرد و بیان کرد فعالیت های اجتناب از پرداخت مالیات، فرصت دستکاری درآمدها را توسط مدیران شرکت افزایش میدهد، که این امر می تواند باعث گمراه شدن سرمایه گذاران شود. (امید پورحیدری، محمد حسن فدوی و میثم امینی نیا، ۱۳۹۳).

با توجه به آنکه یکی از اهداف اصلی مدیران و نمایندگان سهامداران در شرکت، حداکثر کردن ثروت سهامداران است و سهامداران با استفاده از ساز و کارهای مختلفی به دنبال تحقق این موضوع و نظارت بر مدیران هستند، بنابراین میتوان انتظار داشت که یکی از انگیزه های اصلی اجتناب از پرداخت مالیات توسط مدیران، تحقق هدف حداکثرسازی ثروت سهامداران باشد. افزون بر این، در بسیاری از مواردی که طرحهای پاداش برای مدیران و گردانندگان شرکت در نظر گرفته میشود، بخشی از این طرحها مبتنی بر معیارهای عملکرد مالی شرکت هستند. معیارهایی که برخی از آنها به میزان سود شرکت و میزان جریانهای نقدی آزاد بستگی دارد. از این رو، میتوان انتظار داشت که مدیران در راستای تحقق پاداشهای در نظر گرفته شده از جانب سهامداران برای آنها، انگیزه زیادی برای اجتناب مالیاتی داشته باشند، زیرا اجتناب مالیاتی در نهایت، به افزایش سود خالص و کاهش جریانهای نقدی خروجی ناشی از مالیات منجر میشود. این موضوع در تحقیق انجام شده توسط آرمسترانگ و همکاران (۲۰۱۲) نیز تایید شد و محققان یاد شده به این نتیجه رسیدند که بین طرحهای تشویقی پاداش مدیران مالیاتی با نرخ موثر مالیاتی محاسبه شده بر اساس استانداردهای حسابداری رابطه ای منفی و معنادار وجود دارد. (امید پور حیدری و همکاران، ۱۳۹۳).

منفعت نهایی اجتناب از پرداخت مالیات برای سهامداران احتمالاً بستگی به نحوه استفاده از ریال های صرفه جویی شده به سبب اجتناب از پرداخت مالیات دارد. شرکتهایی که دارای رشد فروش بالاتری هستند، منفعت بالاتری برای صرفه جویی در پرداخت مالیات از طریق اجتناب مالیاتی دارند. زیرا به آنها اجازه میدهد تا منابع کافی برای تامین مالی فرصتهای رشد خود را فراهم آورند. برای شرکتهایی با محیط رشد بالا، وجوه ذخیره شده به واسطه اجتناب از پرداخت مالیات میتواند در جهت کمک به تامین مالی برای رشد فروش شرکت مورد استفاده قرار گیرد. به این ترتیب منفعت نهایی هر ریال ذخیره شده برای این شرکتهای به احتمال زیاد بالاتر است. (گو و همکاران، ۲۰۱۳).

اجتناب و فرار مالیاتی، توان رقابتی عوامل اقتصادی را به نفع آنهايي که مالیات نپرداخته اند، تغییر میدهد و از این بابت شکاف بین گروه های مختلف درآمدی را بیشتر خواهد کرد. چنانچه برای پیشگیری از فعالیتهایی که منجر به عدم پرداخت مالیات میشود چاره اندیشی نشود، ممکن است افراد دیگر نیز به منظور افزایش توان مالی خود به این کار ترغیب شوند و به دلیل تاثیر رفتار اجتماعی افراد بر یکدیگر، به تدریج مقبولیت عمومی یافته و گسترش یابد. (دکتر شکراله خواجهی و محمد کیامهر، ۱۳۹۵).

۲-۲- سطح نگهداشت وجه نقد

نگهداشت وجه نقد به عنوان وجه نقدی که برای سرمایه گذاری در داراییهای فیزیکی و یا توزیع بین سهامداران، در دسترس است تعریف میشود. (گیل و شاه، ۲۰۱۲). بنابراین نگهداشت وجه نقد به عنوان وجه نقد یا معادل نقدی که میتواند به آسانی به نقد تبدیل شود، در نظر گرفته میشود. مطابق با تئوری سلسله مراتبی، سطح نگهداشت وجه نقد به توازن بین هزینه ها و منافع نهایی سطح وجه نقد شرکت مربوط میشود. مهم ترین مزایای نگهداشت وجه نقد شامل کاهش احتمال بحران مالی و دنبال کردن سیاستهای سرمایه گذاری بهینه وقتی که شرکتهای با محدودیت مالی روبرو میشوند، میباشد. (احمدخامی پور و همکاران، ۱۳۹۴).

عوامل مختلفی می‌تواند بر میزان وجه نقد شرکت موثر باشد. دروینتز و گرونینگر (۲۰۰۷) به بررسی عوامل تعیین کننده وجه نقد پرداختند، نتایج تحقیق آنها حاکی از این بود که بین مشهود بودن دارایی‌ها و اندازه شرکت با وجه نقد رابطه معکوس و معنادار وجود دارد و بین اهرم مالی با وجه نقد نیز رابطه غیرخطی وجود دارد. همچنین تقسیم سود و جریانهای نقدی رابطه مثبتی با وجه نقد دارند، اما آنها نتوانستند رابطه معناداری بین وجه نقد و فرصتهای رشد پیدا مشاهده کنند. همچنین نتایج تحقیق بیانگر این بود که در شرکتهایی که در آنها مدیر عامل شرکت و رئیس هیئت مدیره هر دو یک شخص هستند، به صورت معناداری وجه نقد بیشتری نگهداری میکنند. (احمدخدای پور و همکاران، ۱۳۹۴).

یکی از راه‌هایی که شرکتها می‌توانند میزان وجه نقد خود را بدون نیاز به منابع خارجی افزایش دهند، فعالیتهای برنامه ریزی مالیاتی میباشد. شرکتها می‌توانند از طریق فعالیتهای اجتناب از پرداخت مالیات میزان خروجی عایدات شرکت از طریق مالیات را کاهش دهند و به نوعی یک جریان نقدی را به درون شرکت ایجاد کنند. صرفه جویی ناشی از فعالیتهای اجتناب از پرداخت مالیات می‌تواند منبع مالی ارزشمند برای ضعف مالی شرکت باشد و تامین مالی از طریق بدهی یا وجه نقد را کاهش دهد. (کیم و همکاران، ۲۰۰۵). از جمله اهداف مدیران مالی می‌توان به بقای شرکت در صنعت و حداکثر رساندن فروش با سهم بازار اشاره کرد. مدیران برای دستیابی به اهداف خود اقدام به نگهداری وجه نقد (به عنوان ابزار دفاعی در برابر ضرر و زیان شرکت) در سطحی بهینه میکنند. وجه نقد از طریق فروش محصولات، فروش دارایی‌ها، و همچنین تامین مالی جدید به شرکت وارد میشود. جریانهای نقدی ورودی و خروجی کاملاً همزمان نیستند. بنابراین، مقداری وجه نقد لازم است تا بتوان از آن به عنوان ضربه گیر استفاده کرد. به علت توسعه روز افزون نقل و انتقال های الکترونیکی و سایر ساز و کارهای غیرکاغذی پرداخت وجوه، حتی ممکن است ضرورت معاملاتی وجه نقد تقریباً محو شود. با این حال حتی اگر چنین اتفاقی هم رخ بدهد، باز هم برای نقدینگی تقاضا وجود دارد و باید به شکل موثری مدیریت شود. (مجید عظیمی یانچشمه و سمیه شامحمدی قهساره، ۱۳۹۳).

۲-۳- عوامل تعیین کننده سطح نگهداشت وجه نقد

سرمایه در گردش: میتوان ادعا کرد که همه فعالیتهای تجاری نیازمند سرمایه هستند. سرمایه عبارت است از تمام منابع مالی که شرکت مصرف میکند. سرمایه در گردش یک شرکت، مجموعه مالیاتی است که در داراییهای جاری سرمایه گذاری میشود. به دلیل اینکه اجزای سرمایه در گردش از دارایی‌ها و بدهی‌های جاری تشکیل شده است، نحوه مدیریت سید بر میزان نگهداشت وجه نقد که سیالترین نوع داراییهای جاری است اثر میگذارد. ژانگ (۲۰۱۱). رهنمای رودپشتی و همکاران (۱۳۸۷) بیان میکنند که واحدهای انتفاعی با به کارگیری راهبردهای گوناگون در رابطه با مدیریت سرمایه در گردش می‌توانند میزان نقدینگی شرکت را تحت تاثیر قرار دهند.

فرصتهای رشد: پژوهشهای قبلی نشان میدهد که فرصتهای رشد شرکت، دارای یک اثر مثبت بر سطح نگهداشت وجه نقد است. Ferreira, M. A., and A. Vilela. (2004). برای مثال ترول سولانو معتقد است که شرکتهای با فرصتهای سرمایه گذاری بیشتر، نقدینگی بیشتری نگهداری میکنند تا مجبور به چشم پوشی از فرصتهای سرمایه گذاری نشوند.

اندازه شرکت: علاوه بر متغیرهای فوق، برخی از متغیرها نیز که میتوانند بر سطح نگهداشت وجه نقد در شرکت تاثیر بگذارند و یا با تاثیر بر سایر متغیرهای مستقل نتایج پژوهش را تحت تاثیر قرار دهند، به عنوان متغیر کنترل بررسی میشوند. اندازه شرکت، متغیر مهم دیگری است که بر سطح وجه نقد نگهداری شده توسط شرکت اثر میگذارد. Teruel, G., and M. Solano. (2008).

اهرم مالی: اهرم مالی احتمال ورشکستگی را نشان میدهد و انتظار میرود که شرکتهای اهرمی برای کاهش ریسک مالی، وجه نقد بیشتری نگهداری کنند. از سوی دیگر، از آنجا که نسبت اهرم مالی، خود به عنوان عاملی برای تعیین توانایی شرکت برای انتشار اوراق بدهی جدید به شمار میرود، اگر قدرت بازپرداخت هزینه های تامین مالی به وسیله شرکتی بالا باشد، از انعطاف پذیری مالی بالاتری برخوردار است؛ در نتیجه، ممکن است وجه نقد کمتری نگهداری کند. به همین علت، ارتباط بین اهرم مالی و میزان وجه نقد را به دقت نمی‌توان تبیین کرد. Foley, F., Jay, H., Sheridan. T., and Garry. T. (2007).

نسبت جریان های نقدی: جریان نقدی، یک منبع نقدینگی در دسترس را فراهم میکند و میتواند جایگزینی مناسب برای وجه نقد باشد. بنابراین، انتظار میرود رابطه ای منفی بین جریان نقد و مانده وجه نقد وجود داشته باشد. نبود اطمینان در خصوص جریانهای نقدی بر سطح نگهداشت وجه نقد اثر میگذارد. (محمد کاشانی پور، بیژن نقی نژاد و امیر رسائیان، ۱۳۸۹)

۲-۴- عملکرد مالی

ارزیابی عملکرد یکی از ابزارهای اساسی و اصلی مدیریت جهت تحقق اهداف، استراتژیها و برنامه ریزی‌های سازمان می‌باشد. (جعفر باباجانی، مژگان محرمی، ۱۳۹۶). ارزیابی عملکرد یکی از اقدامات اساسی و ضروری در برنامه‌ریزی و هدف گذاری مدیران است. در واقع، ارزیابی نه تنها در انتخاب استراتژی و ساختار مالی به مدیران کمک می‌کند بلکه نشان می‌دهد که چگونه استراتژی‌ها و ساختار مالی بر ارزش بازار سهام اثر می‌گذارند. از این رو سنجش عملکرد شرکتها، به منظور ارزیابی کلی از وضعیت مالی و نتایج عملیات برای اخذ تصمیمات منطقی است. در تعریف معیار ارزیابی عملکرد سه مشخصه لحاظ شده است: (۱) مبلغ سرمایه گذاری (۲) بازدهی کسب شده از محل سرمایه گذاری (۳) هزینه سرمایه به کار رفته متناسب با ریسک.

رویکردهای مختلفی برای ارزیابی عملکرد شرکتها وجود دارد، اما آنچه بیشتر در کانون توجه قرار گرفته، ارزیابی شرکتها از بعد مالی است. (حامد وارث؛ رضا تهرانی و محمد جواد بناء زاده، ۱۳۹۶).

بر اساس آنچه که در مقاله (جعفر باباجانی، مژگان محرمی، ۱۳۹۶) مطرح شده است از ارزیابی عملکرد، تعاریف مختلفی ارایه شده است. هالجمی (۱۹۹۹) بر این باور است که ارزیابی عملکرد کوششی است سیستماتیک برای دانستن اینکه خدمات دولتی تا چه حد جوابگوی نیازهای مردم بوده و توانایی دولت در برآورده نمودن آن چه اندازه است.

هینگفت (۲۰۰۰) عملکرد مالی را فرایند سنجش و اندازه گیری عملکرد در دستگاه های اجرایی در چارچوب اصول و مفاهیم عملی مدیریت برای تحقق اهداف و وظایف سازمانی و در قالب برنامه های اجرایی تعریف کرده است. احمد و دیگران (۲۰۰۸) بر این عقیده اند که مدیریت عملکرد یک روش استراتژیک برای افزایش اثربخشی سازمان برای بهبود عملکرد اعضا است.

ریموند (۲۰۰۳) در مقاله ای با عنوان "ارزیابی عملکرد چالشها و استراتژی ها" درباره ارتباط مسئولیت پاسخگویی با ارزیابی عملکرد اظهار میدارد که: مسئولیت پاسخگویی یعنی مسئولیت پذیری در مقابل مقامات بالاتر و این مقامات بالاتر همان مردم هستند. در این رویکرد، مسئولین وظیفه دارند که برای حفظ اعتماد عمومی، نتیجه فعالیت‌های خود را به گونه ای شفاف در اختیار عموم قرار دهند و مردم حق دارند بدانند که این افراد از منابع موجود به چه نحوی استفاده کرده اند و نتیجه عملکردشان چه بوده است. کریلیدو (۲۰۰۴) نیز رسالت ارزیابی عملکرد را پاسخگویی میداند و به همین لحاظ معتقد است که در ارزیابی عملکرد، شاخص ها باید در راستای مسئولیت پاسخگویی تنظیم شوند.

به طور کلی ارزیابی عملکرد " به فرایند سنجش و اندازه گیری عملکرد دستگاه ها در دوره های مشخص به گونه ای که انتظارات و شاخصهای مورد قضاوت برای دستگاه ارزیابی شونده شفاف و از قبل به آن ابلاغ شده باشد، اطلاق میگردد." (طبرسا، ۱۳۷۸).

نکته مهم و اساسی که در ارزیابی عملکرد باید مورد نظر قرار بگیرد این است که شاخص ها و متغیرهای مطرح شده در هر بعد، اگرچه در آن بعد دسته بندی و طبقه بندی میشوند ولی دارای تعامل و اثرات متقابل با سایر شاخص ها متغیرها در ابعاد دیگر می‌باشند. (احسانی فرد و دیگران، ۱۳۹۲). ارزیابی عملکرد مالی شرکت به سبب جدایی مدیر از مالک، یکی از موضوعاتی است که در حسابداری مدیریت با استفاده از "نظری نمایندگی" همواره به آن توجه شده است. ذی نفعان مختلف، به ویژه سهامداران درصدد هستند در شرکتهایی سرمایه گذاری کنند که عملکرد مناسبی دارند و از لحاظ عملکرد به دنبال شرکتهای برتر هستند. (الگو و ونگ کان، ۲۰۱۲). شرکتها در محیط رقابت شدید تجاری به وسیله نوآوری ها، به ویژه نوآوری های حسابداری مدیریت، عملکرد مالی خود را مدیریت کرده و بهبود می بخشند. در نتیجه عامل نوآوری در سیستم حسابداری مدیریت، یک ضرورت تعیین کننده در بهبود عملکرد مالی سازمانهای مدرن است. (محمد نمازی، فاطمه مقیمی، ۱۳۹۷)

۳- پیشینه پژوهش

۳-۱- پیشینه داخلی پژوهش

سمیرا جودی، غلامرضا منصورفر و حمزه دیدار (۱۳۹۸) به بررسی کیفیت حاکمیت شرکتی درونی و بیرونی، عدم تقارن اطلاعاتی و نگهداشت وجه نقد پرداختند، نتایج نشان داد که در شرایط عدم تقارن اطلاعاتی کیفیت حاکمیت شرکتی قوی (ضعیف) بر رابطه بین نگهداشت وجه نقد و ارزش شرکت تاثیر مثبت (منفی) و معناداری دارد؛ این نتایج نه تنها با لحاظ کردن دو بعد درونی و بیرونی حاکمیت شرکتی به صورت مجزا تایید رسید بلکه با تلفیق ابعاد درونی و بیرونی کیفیت حاکمیت شرکتی نیز تایید شد.

محمد امید اخگر و حمزه زاهد دوست (۱۳۹۷) به بررسی تاثیر نفوذ مدیرعامل بر رابطه بین عملکرد مالی شرکت و گردش مدیرعامل پرداختند. نتایج نشان داد که عملکرد شرکت و گردش مدیرعامل رابطه منفی و معناداری با هم دارند. همچنین نتایج حاصل از بررسی تاثیر نفوذ مدیرعامل بر رابطه بین عملکرد شرکت و گردش مدیرعامل حاکی از آن است که نفوذ مدیرعامل بر رابطه بین عملکرد شرکت و گردش مدیرعامل تاثیر معناداری ندارد.

خواجوی و کیامهر (۱۳۹۴) به بررسی تاثیر کیفیت حسابرسی بر اجتناب مالیاتی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. معیار اندازه موسسه حسابرسی جهت تعیین کیفیت حسابرس و معیار دوره تصدی به عنوان کیفیت حسابرسی در نظر گرفته شد. نتایج تحقیق آنها نشان داد که کیفیت حسابرس (اندازه موسسه حسابرسی) بر اجتناب مالیاتی شرکتهای بورسی بر اساس هزینه موثر مالیاتی و تفاوت دفتری مالیات، تاثیر مستقیم و معنادار دارد. این در حالی است که کیفیت حسابرسی (دوره تصدی حسابرس) بر اجتناب مالیاتی شرکت های بورسی تنها بر اساس هزینه موثر مالیاتی، تاثیر مستقیم و معنادار دارد.

خدای پور و امینی نیا (۱۳۹۲) به بررسی ارتباط بین اجتناب مالیاتی و هزینه بدهی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس تهران طی دوره زمانی ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۹ پرداختند و همچنین این موضوع را مورد بررسی قرار دادند که آیا مالکیت نهادی این رابطه را تعدیل میکند یا خیر. نتیجه تحقیق نشان داد که بین اجتناب مالیاتی و هزینه بدهی شرکت رابطه منفی وجود دارد. به این معنی که صرفه جویی مالیاتی ناشی از اجتناب مالیاتی می تواند به عنوان جانشین بدهی به کار رود و هزینه بدهی شرکت را کاهش دهد. همچنین نتایج نشان داد که مالکیت نهادی رابطه بین اجتناب مالیاتی و هزینه بدهی را تعدیل نمی کند که احتمالاً بیانگر این است که مالکان نهادی کارایی نظارتی مناسبی را ندارند.

امینی نیا (۱۳۹۲) به بررسی تاثیر اجتناب از پرداخت مالیات بر هزینه بدهی شرکتها در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۹ پرداخت. از آنجا که مالکیت نهادی هم بر اجتناب مالیاتی و هم بر هزینه بدهی موثر است، تاثیر این ساز و کار حاکمیت شرکتی بر رابطه بین اجتناب از پرداخت مالیات و هزینه بدهی نیز مورد بررسی قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان داد با افزایش اجتناب از پرداخت مالیات هزینه بدهی شرکت کاهش می یابد. همچنین مالکیت نهادی تاثیر معنی داری بر رابطه بین اجتناب از پرداخت مالیات و هزینه بدهی ندارد.

فروغی و همکاران (۱۳۹۱) به بررسی تاثیر فرار مالیاتی بر ریسک سقوط آتی قیمت سهام پرداختند. این محققان از تفاوت سود مشمول قطعی شده و سود مشمول مالیات واقعی به عنوان معیار فرار مالیاتی استفاده کردند. نتایج تحقیق نشان داد که فرار مالیاتی به ریسک سقوط آتی قیمت سهام منجر میشود. به این مفهوم، در شرایطی که شرکت فعالیتهایی را برای فرار از مالیات انجام میدهد، به دلیل آنکه این فعالیتها مستلزم استفاده از یک سیستم گزارشگری مبهم و پیچیده است، توانایی مدیران برای نگهداری و انباشت اطلاعات منفی در داخل شرکت افزایش و در نتیجه، ریسک سقوط آتی قیمت سهام افزایش می یابد.

ملکیان و همکاران (۱۳۹۰) به بررسی رابطه بین وجه نقد نگهداری شده و عوامل تعیین کننده آن در بورس تهران طی سالهای ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۷ پرداختند. یافته های پژوهش نشان دهنده وجود رابطه منفی بین اندازه شرکت، دارایی های ثابت شرکت و اهرم با وجه نقد نگهداری شده می باشد. همچنین نتایج نشان میدهد که جریان نقدی، سود آوری و فرصت های رشد رابطه مثبتی با وجه نقد نگهداری شده دارند.

۳-۲- پیشینه خارجی پژوهش

انارسون و ماگنسون (۲۰۱۷) با بررسی تاثیر نفوذ مدیرعامل بر رابطه بین عملکرد شرکت و گردش مدیرعامل دریافتند که عملکرد ضعیف شرکت باعث جایگزینی مدیرعامل شرکت میشود. آنها در ادامه پژوهش خود بیان کردند که نفوذ مدیرعامل شرکت تاثیر مثبت و معناداری بر رابطه بین عملکرد شرکت و گردش مدیرعامل دارد.

آجوجی و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهش خود تاثیر افشای اختیاری و عملکرد مالی بانکهای تجاری رواندا را طی سالهای ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵ بررسی کردند و نتیجه پژوهش آنها حاکی از این بود که رابطه مثبت و معناداری بین آنها وجود دارد. موتیوا و همکاران (۲۰۱۵) به بررسی تاثیر افشای اختیاری بر عملکرد مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس نایروبی پرداختند و به رابطه قوی بین افشای اختیاری و عملکرد مالی یافتند.

آرمسترانگ و همکاران (۲۰۱۵) به بررسی ارتباط بین حاکمیت شرکتی، انگیزه های مدیریتی و اجتناب مالیاتی پرداختند. مشابه با دیگر فرصتهای سرمایه گذاری که شامل وجه نقد مورد انتظار مخاطره آمیز، مشکلات حل نشده نمایندگی، مدیران امکان دارد درگیر جریان اجتناب مالیاتی گردند. نتایج پژوهش آنها نشان داد که رابطه مثبتی بین استقلال هیئت مدیره و پیچیدگی های مالی با سطح پایین اجتناب مالیاتی وجود دارد.

مرسدس (۲۰۱۵) در مقاله ای کیفیت افشای مسئولیت های اجتماعی و عملکرد مالی شرکتها را بررسی کرد. نتایج حاصل از پژوهش نشان میدهد که کیفیت افشای مسئولیتهای اجتماعی با عملکرد مالی شرکتها ارتباط دارد. یافته های تحقیق حاکی از وجود رابطه مستقیم بین دو متغیر مذکور بوده است.

ریچاردسون و دیگران (۲۰۱۴) به این موضوع پرداختند که آیا مشوق های اعطایی به مدیران باعث کاهش اجتناب مالیاتی میگردد. نتایج تحقیق آنها نشان داد که موقعیت مالیاتی شرکت، تخصص مالیاتی مدیران و مشوق های پاداشی وابسته به عملکرد مدیران، به طور مثبت و قابل توجهی در تداعی با اجتناب مالیاتی میباشند.

گو و همکاران (۲۰۱۳) به بررسی تاثیر اجتناب از پرداخت مالیات بر هزینه سرمایه شرکت پرداختند. و از سه معیار تفاوت سود حسابداری و سود مشمول مالیات، تفاوت دائمی سود حسابداری و سود مشمول مالیات و نرخ موثر مالیاتی نقدی بلند مدت به عنوان معیار اجتناب از پرداخت مالیات استفاده کردند. نتایج تحقیق حاکی از آن بود که هر چه شرکتها در پرداخت مالیات کمتر جسورانه عمل کنند، هزینه سرمایه کمتری خواهند داشت. بررسی بیشتر نشان داد که این تاثیر در شرکتها با نظارت خارجی بهتر، شرکتهایی که منفعت نهایی آنها از صرفه جویی مالیاتی بالاتر است و شرکتها با کیفیت اطلاعاتی بهتر، قوی تر است.

ریگو و ویلسون (۲۰۱۲) معتقدند که اجتناب مالیاتی یک فعالیت پرمخاطره است و میتواند هزینه های مهمی نظیر پرداخت دستمزد متخصصان مالیات، زمان تخصیص داده شده به شفاف سازی حسابرسی مالیاتی و جرائم پرداختی به متصدیان مالیاتی را به شرکت و مدیران تحمیل کند. لذا مدیران خطر گریز ترجیح میدهند برنامه ریزی های مالیاتی کم خطرتری را طرح ریزی کنند.

۴- روش شناسی پژوهش

حوزه این پژوهش در بازار سرمایه است و از لحاظ روش شناسی با توجه به عنوان پژوهش، از نوع علی پس رویدادی میباشد این نوع تحقیقات برای کسب اطلاع از رابطه بین متغیرها انجام میپذیرد. در این نوع پژوهشها پژوهشگر میخواهد بداند که آیا بین دو گروه از اطلاعات رابطه و همبستگی وجود دارد یا خیر و در صورت وجود ارتباط به دنبال بررسی میزان و چگونگی (مثبت یا منفی) تاثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته است. لذا پژوهش حاضر از نظر روش توصیفی و از نوع همبستگی است. گردآوری ادبیات موضوع و پیشینه پژوهش به صورت کتابخانه ای با مراجعه به کتب و مجموعه مقالات صورت پذیرفت و به منظور جمع آوری داده های لازم جهت محاسبه متغیرها از صورتهای مالی و یادداشت های مندرج در سایت رسمی بورس اوراق بهادار تهران و لوح فشرده ره آورد نوین استفاده گردید. بعد از جمع آوری داده های لازم محاسبات متغیرها در نرم افزار اکسل صورت گرفت و سپس جهت آزمون فرضیه های پژوهش و تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزارهای EVIEWS استفاده شد.

۵- جامعه آماری و روش انتخاب نمونه

جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران میباشد. در این پژوهش برای اینکه نمونه آماری یک نماینده مناسب از جامعه آماری موردنظر باشد، از روش حذف سیستماتیک استفاده شده است. برای این منظور ۵ معیار زیر در نظر گرفته شده و در صورتیکه شرکتی کلیه معیارها را احراز کرده باشد به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شده و مابقی حذف می شوند.

- شرکت قبل از سال ۱۳۹۳ در بورس پذیرفته شده و تا پایان سال ۱۳۹۷ در بورس فعال باشد.
- به دلیل ماهیت خاص فعالیت شرکتها هلدینگ، بیمه، لیزینگ، بانکها، مؤسسات مالی و سرمایه گذاری و تفاوت قابل ملاحظه آنها با شرکتهای تولیدی و بازرگانی، شرکت انتخابی جز شرکتهای یاد شده نباشد.
- سال مالی شرکت منتهی به ۲۹ اسفند باشد و طی بازه زمانی پژوهش تغییر سال مالی نداشته باشد.
- در طی دوره زمانی پژوهش به طور فعال در بورس حضور داشته باشد (نماد معاملاتی آنها طی یک سال، بیش از ۶ ماه متوقف نشده باشد).
- اطلاعات مالی شرکتها در دسترس باشد.

۶- فرضیه های پژوهش

۱-۶- فرضیه اصلی

اجتناب از پرداخت مالیات بر معیارهای ارزیابی عملکرد مالی و سطح نگهداشت وجه نقد در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر معناداری دارد.

۲-۶- فرضیه های فرعی

- اجتناب از پرداخت مالیات بر نرخ بازده داراییها تاثیر معناداری دارد.
- اجتناب از پرداخت مالیات بر سطح نگهداشت وجه نقد تاثیر معناداری دارد.

مدلهای آماری جهت آزمون فرضیات بصورت زیر می باشد:

$$1) ROA = \alpha_0 + \beta_1 BTD + \beta_2 FL + \beta_3 SIZE + \varepsilon$$

$$2) CFF = \alpha_0 + \beta_1 BTD + \beta_2 FL + \beta_3 SIZE + \varepsilon$$

که در آن:
 =BTD اجتناب از پرداخت مالیات،
 =ROA نرخ بازده داراییها،
 =CFF سطح نگهداشت وجه نقد،
 =FL اهرم مالی،
 =SIZE اندازه شرکت

۷- متغیرهای پژوهش

۷-۱- متغیرهای وابسته

نرخ بازده داراییها: نرخ بازده داراییها از تقسیم سودخالص به جمع کل داراییهای شرکت بدست می‌آید. سطح نگهداشت وجه نقد: از طریق تقسیم وجه نقد به اضافه سرمایه گذاری های کوتاه مدت برمتوسط دارایی ها محاسبه می شود.

۷-۲- متغیر مستقل

اجتناب از پرداخت مالیات: تفاوت سود حسابداری و سود مشمول مالیات (BTD^۱) نمایندهٔ سنجش فعالیتهای اجتناب از پرداخت مالیات می‌باشد که از تفاوت بین سود قبل از مالیات شرکت و سود مشمول مالیات بدست می‌آید. به منظور از بین بردن اثر مقیاس، بر داراییهای اول دوره تقسیم گردیده است. در پژوهشهای صورت گرفته پیرامون اجتناب از پرداخت مالیات از معیارهای متفاوتی برای سنجش اجتناب از پرداخت مالیات استفاده شده است. در این تحقیق به پیروی از کار پلسکو^۲ (۲۰۰۴) و دسای و دارماپالا (۲۰۰۶) از تفاوت بین سود حسابداری (سود قبل از مالیات) و سود مشمول مالیات به عنوان معیار اجتناب از پرداخت مالیات و از اطلاعات صورت سود و زیان برای تخمین سود مشمول مالیات استفاده شده است. سود مشمول مالیات از طریق تقسیم هزینه مالیات بر نرخ مالیات قانونی محاسبه شده است.

۷-۳- متغیرهای کنترلی

اهرم مالی شرکت: در این پژوهش، برای اندازه‌گیری اهرم مالی شرکت از تقسیم ارزش دفتری بدهیهای بلندمدت بر کل داراییها استفاده می‌شود (سینایی و نیسی، ۱۳۹۰).
 اندازه شرکت: براساس پژوهش لی (۲۰۰۸) صورت گرفته است، از لگاریتم نپری کل داراییها برای اندازه‌گیری متغیر "اندازه شرکت" استفاده شده است.

۸- آمار توصیفی

خلاصه کردن و توضیح خصوصیات مهم مجموعه‌ی داده‌ها را معمولاً آمار توصیفی می‌نامند. این مبحث مشتمل است بر فشرده کردن داده‌ها در قالب جداول، نمایش آن‌ها به‌وسیله نمودار و محاسبه شاخص‌های عددی گرایش به مرکز و تفرق یا پراکندگی. هدف از این زیر بخش محاسبه‌ی پارامترهای جامعه یا نمونه پژوهش و تحلیل آن‌ها است.

جدول ۱- آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

شاخص‌های کشیدگی				شاخص‌های مرکزی			نام و تعداد متغیرها		
بیشینه	کمینه	کشیدگی	چولگی	انحراف معیار	میانگین	میانگین	تعداد	علامت اختصاری	متغیرها
۰٫۴۲	۰٫۰۰۰	۴٫۵۴	۱٫۰۲۱	۰٫۰۸۱	۰٫۱۲	۰٫۱۳	۶۰۰	BTD	اجتناب از پرداخت مالیات
۰٫۱۶۶	-۰٫۱۱	۳٫۵۷	۰٫۷۳	۰٫۱۵	۰٫۱۶	۰٫۱۹	۶۰۰	ROA	بازده دارایی ها
۰٫۱۳۶	۰٫۰۰۱	۷٫۸۱	۲٫۱۶	۰٫۰۷	۰٫۰۴۰	۰٫۰۶۵	۶۰۰	CFF	سطح نگهداشت وجه نقد
۱۷٫۴۵	۱۱٫۳۴	۳٫۴۵	۰٫۶۹	۱٫۴۳	۱۳٫۳۳	۱۳٫۵۴	۶۰۰	SIZE	اندازه شرکت
۰٫۸۸۷	۰٫۰۷۷	۷٫۴۴	-۰٫۴۴	۰٫۱۸	۰٫۶۳	۰٫۶۱	۶۰۰	FL	اهرم مالی

1 Book-Tax Differences
 2 Karperslco

۸-۱- تحلیل توصیفی متغیرهای تحقیق

تمام متغیرهای پژوهش به جز متغیر اهرم مالی دارای چولگی مثبت هستند. با توجه به مثبت بودن ضریب چولگی می توان گفت که توزیع متغیرهای یاد شده دارای چوله به راست هستند. همچنین ضریب کشیدگی تمامی متغیرها مثبت است که با توجه به اینکه کشیدگی توزیع نرمال برابر با ۳ است وضعیت آنها را نسبت به توزیع نرمال نشان می دهد. دور بودن انحراف میانگین از میانگین نیز بیانگر این است که داده ها پراکنده اند و حول میانگین متمرکز نیستند. میانه یک متغیر نیز به عنوان یکی دیگر از شاخصهای مرکزی بیانگر عددی است که نیمی از داده ها از آن بزرگتر و نیمی از داده ها آن کوچکتر هستند.

متوسط اجتناب مالیاتی شرکتها به طور میانگین ۱۳ درصد میباشد که از تفاوت بین سود قبل از مالیات شرکت و سود مشمول مالیات محاسبه شده که با نرخ مالیات قانونی که معمولاً ۲۵ درصد می باشد فاصله دارد. بررسیهای بیشتر حاکی از این مطلب است که برخی از شرکتها توانستند اجتناب مالیاتی نمایند و علی رغم اینکه سودده بودند و در شرایط عادی باید مالیات پرداخت مینمودند، کلاً از پرداخت مالیات شانه خالی نمودند. همچنین، برخی از شرکتها نیز در برخی از سالها، مالیاتی بیشتر شناسایی و پرداخت نمودند که این مبین آن است که برخی از فعالیتهای نرخ مالیاتی متفاوتی دارند و فعالیتهای شرکت باعث شده مالیاتی بیشتر متوجه شرکت شود و به اصطلاح سیاست معکوس اجتناب مالیاتی اتخاذ نمودند.

با توجه به جدول ۱ سطح نگهداشت وجه نقد شرکتهای نمونه که از طریق تقسیم وجه نقد به اضافه سرمایه گذارهای کوتاه مدت بر متوسط داراییها محاسبه میشود برابر با ۰/۰۶۵ بوده و میانه آن معادل ۰/۰۴۰ می باشد. انحراف معیار این متغیر برابر با ۰/۰۷۲ بوده و چولگی و کشیدگی آن به ترتیب ۲/۱۶ و ۷/۸۱ می باشد.

میانگین اهرم مالی نشان میدهد که در حدود ۶۱ درصد از سرمایه شرکتها از بدهی تشکیل شده است. این امر مبین ادعای سایر گروههای تامین کننده سرمایه به غیر از سهامداران نسبت به داراییهای شرکت میباشد. میانه یک متغیر نیز به عنوان یکی دیگر از شاخصهای مرکزی بیانگر عددی است که نیمی از داده ها از آن بزرگتر و نیمی از داده ها آن کوچکتر هستند. به عنوان مثال میانه (۰/۶۳) اهرم مالی نشان میدهد که اهرم مالی نیمی از شرکتها کمتر ۶۳ درصد و نیمی دیگر بیشتر از ۶۳ درصد می باشد. همچنین انحراف معیار (۱,۴۲) اندازه شرکت نشان میدهد که این متغیر دارای بیشترین پراکندگی بوده است که این امر بیانگر متفاوت بودن شرکتها از نظر داراییها میباشد و نشان میدهد که شرکتها از طیفهای مختلفی انتخاب شده اند.

۸-۲- بررسی نرمال بودن متغیر وابسته

فرض صفر و فرض مقابل در این آزمون به صورت زیر نوشته می شود:

H_0 : داده ها برای متغیر وابسته از توزیع نرمال پیروی می کند.

H_1 : داده ها برای متغیر وابسته از توزیع نرمال پیروی نمی کند.

جدول ۲ آزمون کولموگوروف - اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن متغیر وابسته تحقیق

متغیر	تعداد مشاهدات	پارامترهای نرمال			بیشترین تفاوت		مقدار Z کولموگوروف اسمیرنوف	مقدار احتمال
		میانگین	انحراف معیار	قدر مطلق	مثبت	منفی		
ROA	۶۰۰	۰/۱۹	۰/۱۵	۰/۰۱۳	۰/۰۱۵	-۰/۰۱۱	۱/۲۵۵	۰/۹۴۰
CFE	۶۰۰	۰/۰۶۵	۰/۰۷	۰/۰۲۲	۰/۰۱۶	-۰/۰۹	۱,۰۹۹	۰,۴۵۵

همان طور که در جدول ۲ ملاحظه می شود: سطح معناداری هر دو متغیر بازده داراییها و سطح نگهداشت وجه نقد بزرگتر از ۰/۰۵ است؛ بنابراین مفروضه نرمال بودن توزیع متغیرهای تحقیق رعایت شده است.

۹-۱- برازش مدل مربوط به فرضیه پژوهش

۹-۱-۱- برازش مدل فرضیه اول پژوهش

فرضیه اول پژوهش: اجتناب از پرداخت مالیات بر نرخ بازده داراییها تاثیر معنادار دارد.

در این پژوهش برای بررسی فرضیه، مدل آماری ذیل جهت تجزیه و تحلیل مورد استفاده قرار می گیرد:

(مدل رگرسیونی):

$$ROA = \alpha_0 + \beta_1 BTD + \beta_2 FL + \beta_3 SIZE + \epsilon$$

۹-۲- همسانی واریانس

در آمار، متغیرهای تصادفی که دارای واریانس‌های متفاوتی باشد ناهم‌واریانس نامیده می‌شود. در مقابل به یک دنباله از متغیرهای تصادفی واریانس همسان می‌گویند اگر دارای واریانس ثابتی باشند.

فرضیه صفر آزمون بروش - پاگان بیان میکند که مشکل ناهمسانی واریانس وجود ندارد. اگر مقدار احتمال آزمون از پنج درصد بیشتر باشد فرضیه صفر را می‌پذیریم و در نتیجه رگرسیون مشکل ناهمسانی واریانس وجود ندارد.

جدول ۳- نتایج آزمون همسانی واریانس فرضیه اول پژوهش

فرضیه صفر	آزمون	آماره	احتمال	نتیجه
همسانی واریانس بین خطاها	بروش - پاگان	۰,۰۸۱	۰,۶۵۲	تایید فرض صفر

با توجه به نتایج حاصل از آزمون برش - پاگان در سطح خطای پنج درصد فرضیه صفر این آزمون رد نشده است و در نتیجه در رگرسیون ها مشکل ناهمسانی واریانس وجود ندارد.

۳-۹- بررسی خودهمبستگی سریالی

هرگاه دو مقدار متفاوت برای متغیرهای مستقل را در نظر بگیریم، فرض بر این است که جمله‌های اخلاص متناظر با آن‌ها از یکدیگر مستقل‌اند. در چنین حالتی می‌گوییم که جمله‌های اخلاص خودهمبستگی ندارند.

اگر یک متغیر به متغیرهای دوره یا دوره‌های قبل خودش وابسته باشد خودهمبستگی می‌گویند که اگر به یک دوره قبل وابسته باشد خودهمبستگی مرتبه اول و اگر به دوره‌های قبل‌تر وابسته باشد همبستگی آن دوره یا سریالی گویند.

جدول ۴- نتایج آزمون دوربین واتسون فرضیه اول پژوهش

آماره آزمون	نتیجه آزمون	نتیجه‌گیری
۱/۹۸	پذیرش فرض صفر	همبستگی بین خطاها وجود ندارد

با نگاهی به مقدار آماره‌ی دوربین - واتسون برای مدل پژوهش می‌بینیم که فرض صفر در مدل پذیرفته می‌شود، زیرا مقدار آماره دوربین واتسون برای آن‌ها بین ۱/۵ و ۲/۵ می‌باشد. پس بین خطاهای این مدل همبستگی وجود ندارد.

۴-۹- انتخاب مدل

در انتخاب مدل داده‌های ترکیبی با دو حالت کلی روبرو هستیم. در حالت اول عرض از مبدأ برای کلیه شرکتها یکسان است که در این صورت با روش پول و در حالت دوم عرض از مبدأ برای تمام شرکتها متفاوت است که در این حالت روش پانل انتخاب می‌شود. برای شناسایی دو حالت مذکور از آزمون اف - لیمر استفاده می‌کنیم.

جدول ۵- نتایج آزمون چاو یا لیمر فرضیه اول پژوهش

آزمون اثرات	مقدار آماره آزمون	P-Value	نتیجه آزمون
آزمون F لیمر	۷/۳۴	۰/۰۰۰۰	رد فرض صفر استفاده از مدل پانل

با توجه به نتایج حاصل از آزمون F لیمر، از آنجایی که مقدار P-Value این آزمون کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد (۰/۰۰۰۰)، همسانی عرض از مبدأها رد شده و لازم است در برآورد مدل از روش داده‌های پانل استفاده شود. لذا لازم است برای انتخاب الگوی اثرات ثابت یا اثرات تصادفی آزمون هاسمن انجام شود. نتایج آزمون هاسمن در جدول ۶ مشاهده می‌شود.

جدول ۶- نتایج آزمون هاسمن فرضیه اول پژوهش

آماره آزمون	P-Value	نتیجه آزمون
X ² آماره آزمون	۱۷/۷۰۹	رد فرض صفر پانل با اثرات ثابت

همچنین با توجه به نتایج حاصل از آزمون هاسمن، از آنجایی که مقدار P-Value این آزمون نیز کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد (۰/۰۰۰۴)، بنابراین در برآورد می‌بایست روش اثرات ثابت بکار برده شود.

۵-۹- برآورد رگرسیونی مدل فرضیه اول پژوهش

در این بخش با توجه به نتایج به دست آمده در بخش ناهمسانی واریانس، خودهمبستگی و هم خطی برآورد رگرسیونی انجام می شود. با توجه به این که در مدل پژوهش مشکل ناهمسانی واریانس و خودهمبستگی بین خطاها و هم خطی در مدل وجود نداشت، بنابراین، تمام پیش فرض های رگرسیونی برقرار هستند.

جدول ۷- نتایج برآورد مدل فرضیه اول پژوهش

متغیر وابسته: بازده دارایی ها					
ROA = $\alpha_0 + \beta_1 \text{BTD} + \beta_2 \text{2FL} + \beta_3 \text{3SIZE} + \varepsilon$					
متغیر	مقدار ضرایب	t مقدار	مقدار احتمال	نتیجه	VIF
BTD	۰,۳۷	۲,۸۹	۰,۰۰۱	معنی دار و مثبت	۱/۴۳
SIZE	۱,۳۴	۶,۶۴	۰,۰۱۸	معنی دار و مثبت	۱/۱۸
FL	-۰,۲۹	-۴,۷۶	۰,۰۰۰	معنی دار و منفی	۲/۱۱
C (مقدار ثابت)	۰,۱۲	۶,۴۷	۰,۰۳۴	معنی دار و مثبت	-
مقدار F		۸,۱۲	مقدار احتمال F		
ضریب تعیین		۰,۵۷۳۳	دوربین واتسون		
ضریب تعیین تعدیل شده (R ²)		۰,۵۱۳۷	۱,۹۸		

در جدول ۷ مشاهده می شود که متغیر BTD (اجتناب مالیاتی) با ضریب ۰/۲۷۷، متغیر SIZE (اندازه شرکت) با ضریب ۱/۳۴، مثبت و معنی دار هستند، بنابراین در جدول باقی می ماند. همچنین متغیر FL (اهرم مالی) با ضریب -۰/۲۹۹، معنی دار و منفی هست بنابراین این متغیر نیز در مدل باقی می ماند. همچنین در مدل نشان داده شد که C در مدل با ضریب ۰/۱۲۲ معنی دار است، یعنی مدل با عرض از مبدأ برآورد می شود. همچنین با توجه به معنی داری آماره F (۰/۰۰۰) در سطح اطمینان ۹۵ درصد میتوان گفت که در مجموع مدل از معناداری بالایی برخوردار است.

۹-۶- ضریب تعیین

معروفترین آماره نیکویی برازش ضریب تعیین (R²) می باشد و مقدار آن بین صفر و یک قرار دارد. اگر R² زیاد یعنی نزدیک به یک باشد، مدل داده ها را به خوبی برازش کرده است. در حالی که اگر R² پایین یعنی نزدیک به صفر باشد، مدل برازش خوبی از داده ها ارائه ندهد است. توجه به ضریب تعیین تعدیل شده میتوان ادعا کرد که متغیرهای مستقل و کنترلی توانسته اند به میزان ۵۱/۳۷ درصد از تغییرات متغیر وابسته را پیش بینی کنند که می توان گفت در سطح مناسبی است علاوه بر این از آنجایی که مقدار آماره دوربین واتسون مابین عدد ۱/۵ و ۲/۵ می باشد (۱/۹۸) لذا استقلال باقیمانده های مدل نیز مورد پذیرش قرار می گیرد. در خصوص هم خطی میان متغیرهای مدل نیز از آنجایی که مقدار آماره VIF برای تمامی متغیرها کمتر از ۱۰ است می توان گفت همخطی شدیدی میان آنها وجود نداشته و این فرض از مفروضات رگرسیون کلاسیک نیز تأیید می شود.

۹-۷- نحوه تصمیم گیری برای رد یا پذیرش فرضیه ناهمسانی و مطالعات فرضیه

هدف از آزمون فرضیه ۱ پژوهش، بررسی تاثیر اجتناب از پرداخت مالیات بر نرخ بازده دارایی ها بود؛ اما فرضیه آماری آزمون به صورت زیر قابل بیان است.

H₀: اجتناب از پرداخت مالیات بر نرخ بازده دارایی ها تاثیر ندارد.

H₁: اجتناب از پرداخت مالیات بر نرخ بازده دارایی ها تاثیر دارد.

به دلیل تاثیر معنی دار و مثبت اجتناب مالیاتی بر نرخ بازده دارایی ها، فرضیه اول پژوهش تأیید می گردد.

۱۰-۱- برآورد مدل فرضیه دوم پژوهش

فرضیه دوم پژوهش: اجتناب از پرداخت مالیات بر سطح نگهداشت وجه نقد تاثیر دارد.

در این پژوهش برای بررسی فرضیه، مدل آماری ذیل جهت تجزیه و تحلیل مورد استفاده قرار می گیرد:

(مدل رگرسیونی):

$$\text{CFF} = \alpha_0 + \beta_1 \text{BTD} + \beta_2 \text{2FL} + \beta_3 \text{3SIZE} + \varepsilon$$

۱۰-۱- همسانی واریانس

جدول ۸- نتایج آزمون همسانی واریانس فرضیه دوم پژوهش

فرضیه صفر	آزمون	آماره	احتمال	نتیجه
همسانی واریانس بین خطاها	بروش - پاگان	۰,۳۱۲	۰,۲۴۷	تأیید فرض صفر

با توجه به نتایج حاصل از آزمون برش - پاگان در سطح خطای پنج درصد فرضیه صفر این آزمون رد نشده است و در نتیجه در رگرسیون ها مشکل ناهمسانی واریانس وجود ندارد.

۱۰-۲- بررسی خودهمبستگی سریالی

جدول ۹- نتایج آزمون دوربین واتسون فرضیه دوم پژوهش

آماره آزمون	نتیجه آزمون	نتیجه‌گیری
۱/۹۵	پذیرش فرض صفر	همبستگی بین خطاها وجود ندارد

با نگاهی به مقدار آماره دوربین-واتسون برای مدل پژوهش می‌بینیم که فرض صفر در مدل پذیرفته می‌شود، زیرا مقدار آماره‌ی دوربین واتسون برای آن‌ها بین ۱/۵ و ۲/۵ می‌باشد. پس بین خطاهای این مدل همبستگی وجود ندارد.

۱۰-۳- انتخاب مدل

جدول ۱۰- نتایج آزمون چاو یا لیمر فرضیه دوم پژوهش

آزمون اثرات	مقدار آماره آزمون	P-Value	نتیجه آزمون
آزمون F لیمر	۸/۸۷	۰/۰۰۰۰	رد فرض صفر استفاده از مدل پانل

با توجه به نتایج حاصل از آزمون F لیمر، از آنجایی که مقدار P-Value این آزمون کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد (۰/۰۰۰۰)، همسانی عرض از مبدأها رد شده و لازم است در برآورد مدل از روش داده‌های پانل استفاده شود. لذا لازم است برای انتخاب الگوی اثرات ثابت یا اثرات تصادفی آزمون هاسمن انجام شود. نتایج آزمون هاسمن در جدول ۱۱ مشاهده می‌شود.

جدول ۱۱- نتایج آزمون هاسمن فرضیه دوم پژوهش

آماره آزمون X^2	P-Value	نتیجه آزمون
۵۴/۱۵	۰/۰۰۴	رد فرض صفر پانل با اثرات ثابت

همچنین با توجه به نتایج حاصل از آزمون هاسمن، از آنجایی که مقدار P-Value این آزمون نیز کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد (۰/۰۰۴)، بنابراین در برآورد می‌بایست روش اثرات ثابت بکار برده شود.

۱۰-۴- برآورد رگرسیونی مدل فرضیه دوم پژوهش

در این بخش با توجه به نتایج به دست آمده در بخش ناهمسانی واریانس، خودهمبستگی و هم‌خطی برآورد رگرسیونی انجام می‌شود. با توجه به این که در مدل پژوهش مشکل ناهمسانی واریانس و خودهمبستگی بین خطاها و هم‌خطی در مدل وجود نداشت، بنابراین، تمام پیش فرض‌های رگرسیونی برقرار هستند.

جدول ۱۲- نتایج برآورد مدل فرضیه دوم پژوهش

CFF= $\alpha_0 + \beta_1 \text{BTD} + \beta_2 \text{FL} + \beta_3 \text{SIZE} + \varepsilon$					
متغیر وابسته: سطح نگهداشت وجه نقد					
متغیر	مقدار ضرایب	مقدار t	مقدار احتمال	نتیجه	VIF
BTD	۰,۲۷	۲,۸۹	۰,۰۰۱	معنی دار و مثبت	۱/۶۷
SIZE	-۰,۷۶	-۳,۹۸	۰,۰۴۴	معنی دار و مثبت	۱/۳۴
FL	۰,۳۹	-۵,۹۱	۰,۰۰۲	معنی دار و منفی	۱/۷۸
C (مقدار ثابت)	-۰,۱۷	-۱,۷۲	۰,۷۶۵	بی معنی	-
مقدار F		۱۶۶۵	مقدار احتمال F		
ضریب تعیین (R^2)		۰,۶۸۹۹	دوربین واتسون		
ضریب تعیین تعدیل شده		۰,۶۲۳۴	۱,۹۵		

۱۰-۵- معناداری کل مدل

معنی داری مدل‌ها بستگی به مقدار آماره F و مقدار احتمال آن دارد که برای هر مدل رگرسیونی محاسبه می‌شود. در صورت که مقدار احتمال برای این آماره کمتر از $0/05$ باشد، فرض صفر مبنی بر «عدم وجود رابطه‌ی معنی‌دار» رد می‌شود و در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد. فرض صفر و فرض مقابل معنی‌داری مدل به‌صورت زیر می‌باشد.

در جدول ۱۲ مشاهده می‌شود که متغیر BTD (اجتناب مالیاتی) با ضریب $0/27$ ، معنی دار و مثبت و متغیر $SIZE$ (اندازه شرکت) با ضریب $-0/76$ ، منفی و معنی‌دار هستند، بنابراین در جدول باقی می‌مانند. همچنین متغیر FL (اهرم مالی) با ضریب $0/39$ ، معنی دار و مثبت هست بنابراین این متغیر نیز در مدل باقی می‌ماند.

همچنین در مدل نشان داده شد که C در مدل با ضریب $-0/17$ بی معنی است، یعنی مدل بدون عرض از مبدأ برآورد می‌شود. همچنین با توجه با معنی داری آماره F ($0/000$) در سطح اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که در مجموع مدل از معناداری بالایی برخوردار است.

۱۰-۶- ضریب تعیین

توجه به ضریب تعیین تعدیل شده می‌توان ادعا کرد که متغیرهای مستقل و کنترلی توانسته اند به میزان $62/34$ درصد از تغییرات متغیر وابسته را پیش بینی کنند علاوه بر این از آنجایی که مقدار آماره دوربین واتسون مابین عدد $1/5$ و $2/5$ می‌باشد ($1/95$) لذا استقلال باقیمانده‌های مدل نیز مورد پذیرش قرار می‌گیرد. در خصوص هم خطی میان متغیرهای مدل نیز از آنجایی که مقدار آماره VIF برای تمامی متغیرها کمتر از 10 است می‌توان گفت همخطی شدیدی میان آن‌ها وجود نداشته و این فرض از مفروضات رگرسیون کلاسیک نیز تأیید می‌شود.

۱۰-۷- نحوه تصمیم‌گیری برای رد یا پذیرش فرضیه

هدف از آزمون فرضیه‌ی ۲ پژوهش، بررسی تاثیر اجتناب از مالیات بر سطح نگهداشت وجه نقد بود؛ اما فرضیه آماری آزمون به‌صورت زیر قابل بیان است.

H_0 : اجتناب از پرداخت مالیات بر سطح نگهداشت وجه تاثیر ندارد.

H_1 : اجتناب از پرداخت مالیات بر سطح نگهداشت وجه تاثیر دارد.

به دلیل وجود رابطه‌ی معنی‌دار بین این دو متغیر، فرضیه پژوهش تأیید می‌گردد.

نتیجه‌گیری

اجتناب از پرداخت مالیات، فعالیتی ارزش زاست و یک جریان نقدی را به درون شرکت ایجاد می‌کند و معنی مشابهی با فعالیت‌های جسورانه مالیاتی، برنامه ریزی مالیاتی و مدیریت مالیات دارد. از سوی دیگر، اجتناب از پرداخت مالیات می‌تواند بر محیط اطلاعاتی شرکت تاثیر بگذارد. رویه‌های جسورانه مالیاتی سبب پنهان کردن حقایق میشود و سبب افزایش عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران شرکت و سرمایه‌گذاران خارجی از طریق محدود کردن افشا میشوند. دسای و دارماپالا (۲۰۰۶)، معتقدند معاملات پیچیده اجتناب از پرداخت مالیات می‌توانند مدیریتی با ابزارها، نقاب‌ها و حوزه‌هایی برای رفتارهای فرصت طلبانه مدیریتی، مانند دست کاری سود، معاملات با اشخاص وابسته و سایر فعالیت‌های منحرف کردن منابع فراهم کنند. (امید پور حیدری، محمد حسن فدوی و میثم امینی نیا، ۱۳۹۳). در این تحقیق تاثیر اجتناب از پرداخت مالیات بر معیارهای ارزیابی عملکرد مالی و سطح نگهداشت وجه نقد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران مورد بررسی قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان میدهد که اجتناب از پرداخت مالیات در مدل پژوهش معنی دار و مثبت است یعنی اجتناب از پرداخت مالیات باعث افزایش نرخ بازده دارایی‌ها می‌شود و کاهش آن باعث نرخ بازده دارایی‌ها میشود. به دلیل تاثیر معنی دار و مثبت اجتناب مالیاتی بر نرخ بازده دارایی‌ها، فرضیه اول پژوهش تأیید می‌گردد. برای فرضیه دوم نتایج چنین حاصل گشت که اجتناب مالیاتی در مدل پژوهش معنی دار و مثبت است یعنی اجتناب از پرداخت مالیات بر سطح نگهداشت وجه نقد تاثیر معنی دار و مثبتی دارد؛ بنابراین افزایش اجتناب از مالیات باعث افزایش وجه نقد نگهداری شده شرکت‌ها میشود. به دلیل وجود رابطه معنی دار بین این دو متغیر، فرضیه دوم پژوهش نیز تأیید می‌گردد.

در کل نتایج حاصله نشان داد که اجتناب از پرداخت مالیات بر نرخ بازده دارایی‌های شرکت و سطح نگهداشت وجه نقد آنها تاثیر معنادار و مثبتی دارد.

- جودی، سمیرا؛ منصورفر، غلامرضا؛ دیدار، حمزه (۱۳۹۸). کیفیت حاکمیت شرکتی درونی و بیرونی، عدم تقارن اطلاعاتی و نگهداشت وجه نقد: افزایش یا کاهش ارزش شرکت، فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی دوره ۲۶ شماره ۱
- خواجهی، شکراله؛ کیامهر، محمد (۱۳۹۵) مدل سازی اجتناب مالیاتی با استفاده از اطلاعات حسابداری، مجله دانش حسابداری سال هفتم شماره ۲۵
- خدای پور، احمد؛ امینی نیا، میثم و فدوی، محمد حسن (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین اجتناب از پرداخت مالیات و میزان نگهداشت وجه نقد با لحاظ شرایط محدودیت مالی، مجله علمی پژوهشی دانش حسابداری مالی دوره دوم شماره ۱
- پورحیدری، امید؛ فدوی، محمد حسین و امینی نیا، میثم (۱۳۹۳). بررسی تاثیر اجتناب از مالیات بر شفافیت گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه پژوهشنامه اقتصادی سال چهاردهم شماره ۱۴
- پورحیدری، امید؛ فدوی، محمد حسین و امینی نیا، میثم (۱۳۹۳). بررسی تاثیر اجتناب از پرداخت مالیات بر هزینه سرمایه سهام عادی، با لحاظ فرصت های رشد و مالکیت نهادی، فصلنامه علمی پژوهشی شاپا، سال نوزدهم شماره ۳
- بررسی رابطه بین نگهداشت وجه نقد و سهم بازار با استفاده از مدل پویا در شرکت ها عظیمی یانچشمه، مجید؛ شامحمدی قمساره، سمیه (۱۳۹۳)، مجله پژوهش های حسابداری مالی سال ششم شماره ۴
- Musova, Z., Musa, H. & Debnarova, L (2018). The impact of governance on information asymmetry in Slovakia. Dol:10.18844/gjhss.V3i4.1511.
- Aghaei, M. A., Ahmadian, V., & sefidgaran, S. (2018). The impact of Environment complexity and dynamic on the relationship between earnings management and information asymmetry. A Quarterly Journal of Empirical of Financial Accounting, 4(4), 1-23.(in Persian)
- Bhot, K. U., Chen, Y., Jebran, Kh., & Bhutto, N, A. (2018). Corporate governance and firm value: a comparative analysis of state and non-state owned companies in the context of Pakistan. Corporate Governance: The International Journal of Business in Society, 18(6), 1196-1206.
- Didar, H., Mansourfar, Gh. R. & Zare, E. (2017). The impact of corporate governance quality on disclosure quality with emphasis on moderating role of product market competition in firms listed on the Tehran Stock Exchange. Journal of Financial Accounting Rechearches, 9(1), 97-118. (in Persian)
- Armstrong, C.S., Blouin, J.L., Jagolinzer, A.D., Larcker, D.F. (2015). Corporate governance, incentives, and tax avoidance. Journal of Accounting and Economics, 60(1), 1-17 .
- Cai, J., Liu, Y., Qian, Y., & Yu, M. (2015). Information Asymmetry and Corporate Governance. Quarterly Journal of Finance, 5(3), 1-38.
- Pickhardt, M., Prinz, A. (2014). Behavioral dynamics of tax evasion° a survey. Journal of Economic Psychology, 40, 1-19.
- Edwards. A., Schwab, C & Shevlin, T. (2013). Financial constraint and incentive for tax planning, Working paper, Available at SSRN:<http://ssrn.com/abstract=2216875>.
- Goh, B. W., Lee, J., Lim, Ch & Shevlin, T. (2013). The Effect of Corporate Tax Avoidance on the Cost of Equity, Available at SSRN:<http://ssrn.com/abstract=2237742>.
- Badertscher, B.A., Katz, S.P., Rego, S.O. (2013). The separation of ownership and control and corporate tax avoidance. Journal of Accounting and Economics, 56(2³), 228-250.
- Hut chens, M & Rego, S.(2012). The relation between tax risk and the cost of capital. Working Paper. Retrieved from <http://ssrn.com>.
- Frank, M. Lynch, L & Rego, S.(2009). Tax reporting aggressiveness and its relation to aggressive financial reporting. The Accounting Review. 84, pp. 467- 496.